

CONSENSUS BUILDING ON MINIMAL QUALITY STANDARDS FOR DRUG DEMAND REDUCTION IN BELGIUM (COMIQS.BE)

In de afgelopen jaren werd sterke nadruk gelegd op de toepassing van evidence-based praktijken bij de behandeling, preventie en schadebeperking van drugproblemen (Miller et al., 2006; Berglund et al., 2003). Deze tendens wordt aangewakkerd door een toenemend aantal systematische reviews, meta-analyses en evidence-based richtlijnen die inzicht geven in 'wat werkt' en de implementatie van specifieke interventies in de dagelijkse praktijk. Hoewel men in de literatuur duidelijke richtlijnen geeft over de effectiviteit en toepassing van specifieke interventies, bestaan er in Europa relatief weinig richtlijnen die algemene minimumstandaarden of vereisten omvatten voor het garanderen van de algemene kwaliteit van de dienstverlening. Dit terwijl de implementatie van kwaliteitsstandaarden en indicatoren voor de behandeling van verschillende gezondheidsproblemen (vb. kanker, hartziekten, psychiatrische stoornissen) aan belang wint op regionaal, nationaal en internationaal niveau, aangezien verondersteld wordt dat kwaliteitsstandaarden een belangrijk middel zijn voor het verbeteren van de effectiviteit en efficiëntie van de dienstverlening.

Gezien de geringe toepassing van kwaliteitsrichtlijnen in drugpreventie, behandeling en schadebeperking in de EU, besliste de Europese Commissie recent tot de aanbesteding van een onderzoek over de ontwikkeling en implementatie van kwaliteitsstandaarden en benchmarks voor specifieke interventies, met aandacht voor de noden van verschillende stakeholders. Het EQUUS-onderzoek over minimale kwaliteitsstandaarden in de behandeling, preventie en schadebeperking van drugproblemen, dat afgerond werd in december 2011, resulteerde in een lijst van meer dan 70 kwaliteitsstandaarden waarover consensus bereikt werd bij een grote groep praktijkwerkers, dienstverleners en wetenschappers in Europa ([Uchtenhagen & Schaub, 2011](#)). Deze standaarden verwijzen naar structurele aspecten, procescomponenten en uitkomst standaarden op verschillende niveaus (interventie, organisatie en systeem) van de behandeling, schadebeperking en preventie van drugproblemen. Hoewel de aanvaardbaarheid van kwaliteitsstandaarden niet sterk verschilde tussen landen onderling, werden substantiële verschillen gezien op vlak van patronen van druggebruik, drugbeleid en de organisatie van de gezondheidszorg en ook in de mate waarin standaarden geïmplementeerd worden. Nog belangrijker is dat de geformuleerde minimale consensus standaarden eerder algemene stellingen zijn en verder gespecificeerd en geoperationaliseerd moeten worden.

In tegenstelling tot in andere Europese landen, staat de ontwikkeling van kwaliteitsstandaarden en richtlijnen voor de behandeling, schadebeperking en preventie van drugproblemen in België nog in zijn kinderschoenen. In een recent overzicht van standaarden en richtlijnen van de EMCDDA (2013) zijn er slechts drie richtlijnen voor behandeling terug te vinden die in België ontwikkeld werden. Gezien de beschikbaarheid van minimale kwaliteitsstandaarden op Europees niveau, de toenemende nadruk op de kwaliteit en effectiviteit van de dienstverlening in de verslavingssector en het totale gebrek aan kwaliteitsstandaarden voor de verslavingssector in België, is de doelstelling van COMIQS.BE driedig:

1. Het onderzoeken van beschikbare kwaliteitsstandaarden voor de behandeling, schadebeperking en preventie van drugproblemen in de EU en het documenteren van kritische ingrediënten en vereisten voor een succesvolle implementatie van dergelijke standaarden, gebaseerd op geselecteerde good practices.
2. Het nagaan van de aanvaardbaarheid, wenselijkheid en huidige implementatie van de EQUUS standaarden bij verschillende stakeholders en consensus bereiken met betrekking tot (aangepaste) minimale standaarden die geïmplementeerd kunnen worden in België; het specificeren en operationaliseren van deze minimale standaarden.
3. Het bepalen van mogelijke ideale standaarden voor preventie, behandeling en schadebeperking in België.

Om bovenstaande doelstellingen te bereiken, werken we met een multi-method design dat een literatuurstudie omvat alsook kwantitatieve en kwalitatieve onderzoeksmethoden. Het onderzoek bestaat uit vijf delen (WP 1-5), waarin telkens een specifieke methodologie wordt toegepast of twee methoden gecombineerd worden.

Om de eerste doelstelling te bereiken, bouwen we verder op de eerder vermelde EQUUS studie (Uchtenhagen & Schaub, 2011) en het [EMCDDA onderzoek](#) over Europese kwaliteitsstandaarden voor drugpreventie door Brotherhood, Sumnall en het Prevention Standards Partnership (2011). Daarenboven maken we een update van de literatuur over kwaliteitsstandaarden en/of richtlijnen voor de behandeling, schadebeperking en preventie van drugproblemen en worden good practices geïdentificeerd, van 2010 tot nu. Daarnaast worden enkele van deze goede praktijken ter plaatse bezocht en gaan we na wat kritische ingrediënten en vereisten zijn voor de succesvolle implementatie van zulke standaarden. Er wordt een internationaal seminarie georganiseerd in Brussel voor projectpartners, leden van het begeleidingscomité en stakeholders, waarop internationale experts een stand van zaken presenteren op vlak van kwaliteitsstandaarden in de behandeling, schadebeperking en preventie van drugproblemen (WP1).

De volgende twee delen van het onderzoek zijn gericht op het bereiken van de tweede doelstelling (tot consensus komen). Eerst wordt een gestructureerde vragenlijst opgesteld die we online afnemen bij beleidsmakers, onderzoekers, gebruikers en praktijkwerkers in preventie, behandeling en schadebeperking. In deze vragenlijst gaan we de aanvaarding, de wenselijkheid, de mate en het proces van implementatie (barrières en faciliterende factoren) en de prioritering na van de standaarden die resulteerden uit de EQUUS studie en de EMCDDA studie (WP 2). Voor elke standaard wordt nagevraagd of de stakeholders deze standaard als een minimale of een ideale standaard zien. Op basis van mate van consensus die naar voor komt uit de resultaten van de survey, bekijken we of controversiële standaarden (met een consensus tussen 50 en 80%) nog verder bediscussieerd dienen te worden in WP3.

Door het bevragen van alle relevante stakeholders, willen we tot overeenstemming komen over de nood aan en de concrete implementatie van kwaliteitsstandaarden op vlak van de behandeling, schadebeperking en preventie van drugproblemen. De online bevraging zal drie aparte onderdelen omvatten: preventie, behandeling en schadebeperking. Daarenboven zal een onderscheid gemaakt worden tussen structurele, proces- en uitkomst standaarden op niveau van interventie, organisatie en systeem. Naast het scoren van de kwaliteitsstandaarden, zullen deelnemers aan het onderzoek de gelegenheid hebben om bijkomende kwaliteitsstandaarden voor te stellen voor de preventie, behandeling en schadebeperking van drugproblemen op niveau van interventie, organisatie en systeem.

Na het analyseren van de data van de online bevraging, organiseren we twee rondes met focusgroep gesprekken. Het gaat om zes groepen van telkens 6 tot 12 stakeholders: twee groepen voor preventie, twee voor harm reduction en twee voor behandeling, waarvan telkens één Nederlandstalige en één Franstalige groep. Deze zes groepen komen twee keer samen: dezelfde stakeholders nemen deel aan ronde 1 en ronde 2.

Bij aanvang van de eerste ronde focusgroepen, presenteren we eerst de resultaten van de online bevraging (WP2). Indien nodig worden in de focusgroepen eerst controversiële standaarden besproken (standaarden met een consensus tussen 50 en 80%) om tot consensus te komen (WP3). Ook aanvullende standaarden worden besproken. Indien dit niet nodig blijkt omwille van een hoge mate van consensus, starten we meteen met het specificeren en operationaliseren van de minimale consensus standaarden.

In de tweede ronde focusgroepen (WP4) nodigen we deelnemende stakeholders uit om de lijst van consensus minimale standaarden verder te bediscussiëren en te concretiseren. We gaan de relevantie, bruikbaarheid en haalbaarheid van de standaarden na.

Het uiteindelijke doel van WP2, WP3 en WP4 is om tot consensus te komen over een lijst van minimale en ideale kwaliteitsstandaarden en de minimale kwaliteitsstandaarden te concretiseren.

In het laatste onderdeel (WP5) rapporteren we over de verschillende onderdelen van het onderzoek en integreren we ze in een wetenschappelijk onderzoeksrapport. Dit rapport zal een set van minimale kwaliteitsstandaarden omvatten die erkend worden door alle relevante stakeholders en die geconcretiseerd en aangepast werden naar de Belgische situatie en context. Daarnaast zal het rapport een mogelijke set van ideale standaarden omvatten voor drugpreventie, behandeling en schadebeperking in België.

Onderzoekspartners:

UGent, vakgroep orthopedagogiek:

Prof. dr. Wouter Vanderplasschen (coördinator): wouter.vanderplasschen@ugent.be

Mieke Autrique: mieke.autrique@ugent.be

Hogeschool Gent:

dr. Jessica De Maeyer: jessica.demaeyer@hogent.be

dr. Ilse Goethals: ilse.goethals@hogent.be

Université de Liège:

prof. dr. Marc Ansseau: marc.ansseau@ulg.ac.be

Isabelle Demaret : isabelle.demaret@ulg.ac.be

Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen: Else De Donder: else.dedonder@vad.be

Eurotox: Lucia Casero: lucia.casero@eurotox.org

Fedito BXL: Sébastien Alexandre: s.alexandre@feditobxl.be